Rubus aurora - een nieuwe braam uit het IJsseldal

A. van de Beek (Hoofdstraat 32, 2235 CH Valkenburg),
R.J. Bijlsma (Dorpsstraat 51, 6871 AD Wageningen) en
F.M. Muller (De Ruyterstraat 64, 6712 DT Ede)

Rubus aurora - a new bramble in the valley of the river IJssel

A new bramble of the series *Semisuberecti* Focke with bright pink petals is described as *Rubus aurora* Beek, Bijlsma & Muller.

Op 16 september 1972 vond de laatstgenoemde van ons in de omgeving van Diepenveen een braam uit de *divaricatus*-groep met zeer fraaie dieprose bloemen. Binnen deze groep was dat alleen bekend van *Rubus holerythrus* Focke, een soort uit West-Frankrijk en Zuid-Engeland, die in tegenstelling tot de plant uit Diepenveen echter zeer brede, weinig toegespitste, aan de onderzijde dicht zachtharige en enigszins viltige bladeren, een pyramidale bloeiwijze met vrijwel rechte stekels, brede kroonbladen en een vrijwel kale bloembodem heeft. Daar het slechts om één plant ging die laat in het seizoen was verzameld, bleef het exemplaar onder *cf. R. divaricatus* liggen. Toen echter in de loop der jaren en met name in 1983 en '84 steeds meer groeiplaatsen van deze braam door ons werden gevonden, werd het duidelijk dat het om een afzonderlijk taxon ging. Vandaar dat wij nu overgaan tot de publicatie van een nieuwe soort, vanwege zijn rose-rode bloemen genoemd naar de dageraad.

Rubus aurora Beek, Bijlsma & Muller, *spec. nov.* - fig. 1

Serie: *Semisuberecti* Focke
Holotype: R.J. Bijlsma S 440, 28.VII.1983, Eerbeek-Leuvenheim (WAG).

Turio alte arcuatus vel scandens, 4-9 mm latus, acutangulus, glaber vel disperse paulo pilosus, glandulis sessilibus numerosis. Aculei (3-)10-15(-20) in internodio e basi 3-10 mm lata, abrupte attenuati reflexi vel leviter falcati, quodam modo inaequales, maiores longi 5-10 mm. Stipulae lineari-lanceolatae 10-17 mm longae, glandulis sessilibus. Petiolus plerumque paulo longior foliolis inferioribus (6-)8-10 cm longus, parum patule pilosus aculeis (6-)12-17(-20) uncinatis plerumque validis. Folia quinata, supra distincte pilosa, subtus praesertim in nervis paulo vel medio criter pilosus irregulariter grossius, paulo vel aperte periodice serrata dentibus acutis nonnumquam quodam modo refractis. Foliolum terminale 8-12 cm longum, duplo (-triplo) longius petiolulo, late ovatum vel ellipticum (latitudo fere 75% longitudinis), satis abrupte acuminatum, basi emarginatum.

Ramus florifer angulatus glaber vel sparsim pilosus, aculeis 1-4(-7) falcatis plerumque validis in internodio. Folia 3-5-nata ut turionis pilosa et serrata, foliolo terminale anguste rhombeo, basi rotundata vel parum emarginata. Inflorescentia lata brevis irregularis laxa (duplo-) racemosa, pedunculis 1-5-floris, ascendentibus aculeis sparsis falcatis. Pedicelli ascendentes graciles (1-)2-3(-5) cm longi (floris terminalis saepe breviores), parum pilosi aculeis 0-3, glandulis sessilibus sparsis vel numerosis. Sepala laxe reflexa, viridia albo marginata, attenuata. Petala profunde roseo-rubra, magna, 12-18 mm longa, satis anguste elliptica. Stamina stylis roseis longiora. Antherae glabrae vel pilo sparso. Ovaria glabra vel initio parum breviter pilosa. Receptaculum pilosum. Floret exeunte Iunio, Iulio.

Oec.: Nemorum marginibus, sepibus.

Ar.: Hollandia media in valle Isselis (fig. 2).

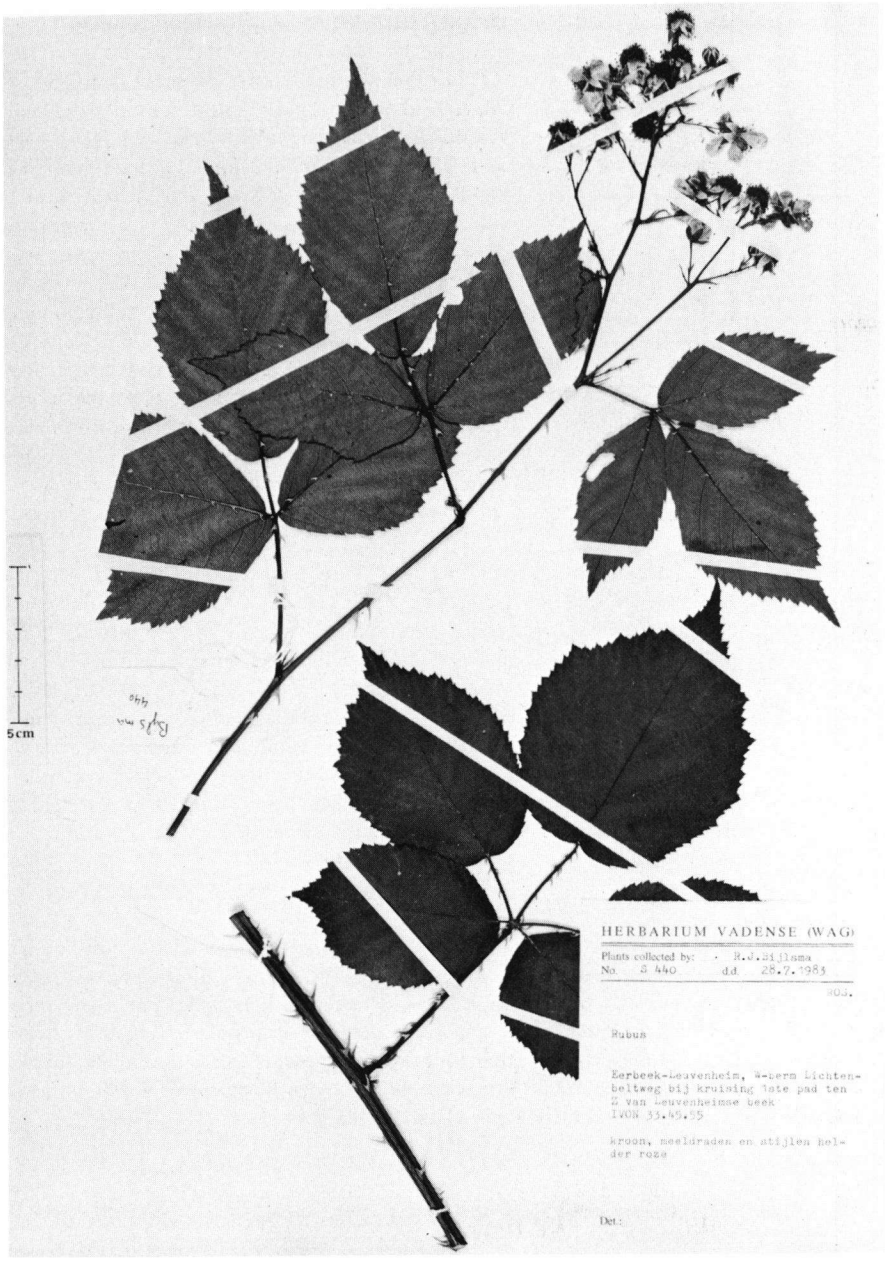

Fig. 1. *Rubus aurora* Beek, Bijlsma & Muller.

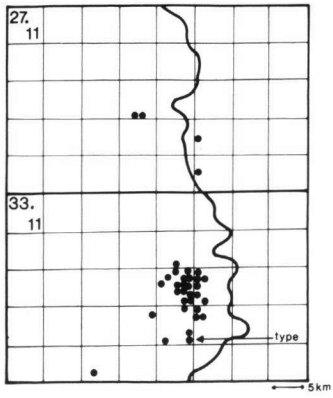

Fig. 2. Vindplaatsen

Bladloot hoog boogvormig of klimmend, 4-9 mm dik, scherpkantig, kaal of plaatselijk iets behaard, met talrijke zittende klieren. Stekels (3-) 10-15 (-20) per internodium uit 3-10 mm brede voet snel versmald, teruggericht of iets gebogen, iets ongelijk, de grootste 5-10 mm lang. Steunblaadjes lijn-lancetvormig, 10-17 mm lang, behaard, met zittende klieren. Bladsteel meestal iets langer dan de onderste zijblaadjes, (6-)8-10 cm lang, iets afstaand behaard met (6-)12-17(-20) meestal forse haakvormige stekels. Bladen 5-tallig, aan de bovenzijde duidelijk behaard, aan de onderzijde hoofdzakelijk op de nerven zwak tot matig behaard, onregelmatig, vrij grof, iets tot uitgesproken periodisch gezaagd met spitse, soms iets naar buiten gerichte tanden. Topblaadje 8-12 cm lang, ongeveer 2 (-3) maal zo lang als zijn steeltje, breed eirond tot elliptisch (breedte ca. 75% van de lengte), vrij plotseling lang toegespitst, met uitgerande voet.

Bloeitak kantig, kaal of iets behaard, met 1-4(-7) meestal forse kromme stekels per internodium. Bladen 3-5-tallig, als die van de bladloot behaard en gezaagd, met smal ruitvormig topblaadje met afgeronde of uitgerande voet. Bloeiwijze breed, kort, onregelmatig, los, (dubbel-)trosvormig, met opstijgende 1-5-bloemige zijtakken, met verspreide kromme stekels. Bloemsteeltjes opstijgend, slank, (1-)2-3(-5) cm lang, bij de eindbloem vaak korter, zwak behaard, met 0-3 stekels en verspreide tot talrijke zittende klieren. Kelkslippen los teruggeslagen, groen met witte rand, met uitgetrokken punt. Kroonbladen diep roserood, groot, 12-18 mm lang, relatief smal elliptisch. Meeldraden langer dan de rose stijlen. Antheren kaal of met een enkele haar. Vruchtbeginsels kaal of aanvankelijk iets kort behaard. Bloembodem behaard. Bloeitijd eind juni, juli.

Oec.: Bosranden, hagen.

Ar.: Nederland: in het IJsseldal tussen Brummen en Epe plaatselijk talrijk. Voorts bij Terlet (fig. 2).

Overeenkomstige soorten: In het gebied is *R. aurora* nauwelijks te miskennen vanwege de grote dieprose bloemen gecombineerd met de geringe beharing en de groene kelken. Alleen *R. vigorosus* Müll. et Wirtg. (= *R. affinis* Whe. et N.) kan soms enige gelijkenis vertonen. Deze heeft echter niet zulke dieprose kroonbladen, die bovendien breder zijn, heeft een uitgesproken hartvormig, korter gesteeld topblaadje en meestal niet of nauwelijks gekromde stekels in de bloeiwijze. In het veld is *R. vigorosus* onmiddellijk te herkennen aan de donkere blauwgroene kleur der bladen.